

Ferencz József püspök megnyitó beszéde az Egyh. Képvisező Tanácsban.

Mlgs. és főt. Képvisező Tanács! Egyházunk hatóságainak szervezetéről a mult 1899-dik év jul. havában tartott egyh. főtanács által alkotott törvény f. évi jan. 1-én életbe lépven, ez alapon ugyancsak a mult év aug. havában tartott zsin. főtanács által szervezett Képvisező Tanácsot ma először van szerencsém üdvözölni.

Polgári életünk ez uj évével tehát egyházi életünkben is egy új korszak nyílt meg. Mert habár az új törvény eddigi hatóságainkat lényegökben nem érintette is, azokat úgy szervezte, hogy méltán ujaknak mondhatjuk.

A mi különösen Képv. Tanácsunkat illeti, ennek az új törvény szerinti szervezetében nem csekély jelentőségűnek tartom, hogy az jövőre meghatározott s részben éppen e célra választott tagokból fog állani, mi által gondolatom szerint, egyfelől szilárdabb alapot nyert egyházunk közigazgatásának e kiválóan fontos szerve, a mennyiben az illetők mint erre különösen elhívott s választott tagok mindenestre nagyobb erkölcsi kötelezettséget kell hogy magokban érezzenek a tanácskozáásokban részt venni, mint a míg azokban mindenik egyh. tanácsos afia részt vehetett ugyan, de éppen ezért senki sem érezte magát erre szorosabban kötelezve; másfelől összehangzóbb és határozottabb lesz működésünk is, nem lévén kitétetve annak az eshetőségnek, hogy egyik gyűlésnek a tagjai egészen mások legyenek s a mit egyik gyűlés határoz, az a másikban esetleg újabb vita tárgyává tétessék.

¹ Az 1899. évi jul. 2-án tartott egyh. főtanácsban megállított törvény szerint a központi igazgató testület, az egyh. képv. tanács is újra szerveztetvén, az újja alakított képv. tanács 1900. jan. 24-én tartotta első ülését. Ez alkalommal mondotta Főt. Ferencz József püspök ur e történelmi visszatekintéssel gazdagított s az új szervezet életrevalósága iránti bizalomtól átlenggett megnyitó beszédet. Szerk.

A Képv. Tanács új szervezetében még nagyobb fontosságot tulajdonítok annak, hogy ennek választott tagjai vannak a vidékekről is. Régi keletű már, de az újabb időben mind inkább nyilvánvalóvá lett bizonyos féltékenység és bizalmatlanság a vidékek részéről a központi kormány, illetőleg a Képv. Tanács iránt, hogy ez nem fordít annyi gondot a vidékek mint a központ érdekeire. Nem terjeszkedem ki annak fejtegetésére, hogy volt-e s van-e ennek a bizalmatlanságnak jogosult alapja. De hogy megvan, az tény, s nekem semmi több aggodalmat nem okozott, mint ez. Mert nekünk nem lehet nagyobb ellenségünk, mint a minők mi leszünk magunknak, hogy ha a hagyományos unitárius összetartás szellemét meglazulni engedjük s a közérdek helyett központi, vidéki vagy éppen személyi érdekek szerint sorakozunk egymás mellé vagy állunk egymással szemben. Az által tehát, hogy a Képv. Tanács jelen szervezetében a vidékiek is választott tagok által képviselve vannak, remélem, hogy e bizalmatlanság nemcsak hogy további táplálékot nem fog magának találni, hanem teljesen megszűnik. S ha csak ezt az egyet is eléjük, már ez is megbecsülhetetlen áldása lesz az új szervezetnek.

Vajha az is lenne. Vajha Képv. Tanácsunk jelen szervezetében általában még fokozottabb mértékben megfelelné annak a célnak és rendeltetésnek, a melyért ezt az intézményt böles eleink egyházunk szervezetébe beállították. Hogy mikor? Egész pontossággal meghatározni nem tudjuk. Mert jkönyvei csak 1791-ben kezdődnek. Pedig hogy megelőzőleg is megvolt, világos abból, hogy az 1778-ban Szt. Ábrahámon és 1780-ban Dézsfalván tartott zsinatok határozataiban a Representativum Consistorium is említettik. Néhai Mikó Lőrincz tanárunk, a kinek vonatkozó tankönyvből vettem az előbbi adatokat is, úgy véli, hogy ez a hatóságunk valószínűleg az ugynevezett partiale vagy Particulare Consistoriumból fejtett ki, a mely, t. i. ez utóbbi, legrégibb jkönyveinkben Particularis Conventus, Partialis Congregatio, Sancta sedes Claudiopolitana, Sanctum Consistorium Claudiopolitanum, Sancta Sedes ecclesiastica, Püspök urunk széke nevezeti alatt is előfordul.

Valamint eredetét nem tudjuk pontosan meghatározni E. K. tanácsunknak, szintegy szervezetének történetét sem ismerjük körülményesen. Ugy látszik, hogy kezdetben a főgondnok, illetve a főtanács nevezte ki tagjait. Erre enged következtetni az 1778-ban Szt. Ábrahámon tartott zsinat végzéseinek II. pontja, melyben ez áll: „A kolozsvári Consistoriumhoz applicaljon a főkurator a kolozsvári érde-

mesebb atyafiak közül négyet, kik a kolozsvári Representativum Consistoriumhoz tartoznak“. Ez a végzés azután legelsőbben 1780-ban a dézsfalvi zsinaton a 7-dik szám alatti végzésben így alkalmaztatott: „a kolozsvári Representativum Consistorium assessorainak e Statu seculari denominálja a mlgs. főcurator ur a generale Consistoriummal együtt, a kolozsvári mater ecclesiának actu fungens curatorait Rákosi és Barra Ferencz őkegyelmeket és a kolozsvári Collegiumnak érdemes perceptorait Barta Mózes és Ágoston afiait; de a kinevezettekön kívül jelen lehetnek a generale Consistorium assessorai is.“ Lehet, hogy ebből fejlett ki aztán későbbben a Képv. Tanácsnak az a szervezete, a mely múlt évi decz. 31-ig fennállott; t. i., hogy a kinevezések — mikor s mikor nem? ki tudja? — elmaradtak s mindenik egyh. tanácsos jogosult tagja volt az E. K. Tanácsnak, a gyakorlat szerint azonban ezt a jogukat rendszeren csak a Kolozsvárt lakó egyh. tanácsosok gyakorolták. Következésképp, azt hiszem, hogy csakugyan ideje volt egyházunknak ezt a kiválóan fontos intézményét canon szerint szervezni, körülírni úgy a Képv. Tanácsnak, mint az elnökségnek s a tisztviselőknek kötelességeit, a mint ezt a múlt évi főtanács megtette, tekintettel levén a változott viszonyok s a kor által igényelt szükségekre. Tévednek tehát azok, a kik esetleg talán azt hiszik, hogy a múlt évi Főtanács a Képv. Tanács reformálásával letért őseink által eddig követett útról s a patriarchalismust feláldozta a törvényszerűségnek. Mert a patriarchalismus magában véve igen szép és jó dolog s Isten mentsen, hogy ennek szelleme valaha kihaljon egyházunkból. Csakhogy az igazi patriarchalismus nem lehet ellensége az írott törvénynek, s hogy hitelődeink sem támaszkodtak tisztán csak a patriarchalismusra, ennek elég világos példája néhai Mikó Lőrincz tanárunk által nagy gonddal összeállított canon gyűjtemény.

A mi már azt a kérdést illeti, a melyet bizonyára sokan feltesznek s feltehetünk mindnyájan, hogy vajjon K. Tanácsunknak ujjonnan szervezése előnyére vagy hátrányára lesz-e egyházunk közigazgatási rendszerének? ezt természetesen csak a jövő mutatja meg. Én az előbbit hiszem, már csak azon két oknál fogva is, a melyekre fennebb rámutattam. De ezzel távolról sem akarom kisebbiteni a megelőzőtt Képv. Tanácsok működését és érdemét. Nem, senki nálam inkább nem tudja méltányolni E. K. Tanácsunknak általában s tisztviselőinek különösen, legalább a közelmúltból egyházunk érdekében kifejtett buzgalmat, lelkiismeretes törekvését elhivatásának mindenekben

eleget tenni. Senki ezt inkább méltányolni nem tudhatja, mint én, ki szerencsés voltam annak 23 évig elnöke s legtöbbszörire egyedüli elnöke lenni s tén nem ámitom nagyon magamat, ha azt hiszem, hogy ez időszak sem fog utolsó helyet foglalni el egyháztörténetünk évkönyveiben. De hát a jónál is még lehet jobb. Az élőfák minden évben új lombot hajtának. Az intézmények a fejlődés törvényének szintén alá vannak vetve. Sőt csak is az olyan intézmény életerős, a mely fejlődni tud és fejlődni képes. Legyünk hát bizalommal Képv. Tanácsunk jelen szervezete iránt is.

E bizalomtól lelkesítve üdvözlöm ismételen újonnan szervezett Képv. Tanácsunkat első ülésünk alkalmából s kérve-kérem ugy ennek tagjait, mint különösen tisztviselőit és szakbizottságait, hogy a magokra vállalt megbízásban ügyszeretettel, unitárius buzgalommal eljárni s kötelességeiket lelkiismeretesen teljesíteni sziveskedjenek. Én magam a menyire ezt fogyatékos erőm és tehetségem még megengedi, rajta leszek, hogy ne csak a tisztviselők sorában, hanem a jó igyekezetben és munkásságban is elsőnek találtassam s elnök társaimnak, valamint a Képv. Tanácsnak bizalmát, támogatását megérdemeljem.

Adjon Isten boldog új esztendő! Az ő segedelme legyen velünk és áldása kísérje szeretett egyházunk java és előmenetele érdekében kifejtendő munkásságunkat!

Párisi levél.

Páris, 1900. jan.

(A lyoni conferentia.)

Szerkesztő Úr!

Mikor a multkori leveletemet irtam, a francia protestánsok akkor tartották a lyoni értekezletet. Nagy aggodalommal várta mindenki ez értekezlet eredményét. De nem következett be sem az, a mitől némelyek félték, sem az, a mit mások remélttek. Hogyha a francia protestánsok „Conference fraternelle“-je nem is tette mind azt a jót, a mit tehetett volna, de legalább keveset tett. Adom röviden a vitát és határozatokat, miből látni lehet az eredményt, vallási és egyházi szempontból.

A gyűlés nagyon népes volt. 216 képviselő közül csak nyolcz hiányzott, a többi 208 megjelent. Puyroch lyoni papot újra elnöknek választották meg, s megmaradtak az alelnökök is: Br. Schiekler és Bruguière marseille-i pap.

A gyűlésen legelőször a „Conseil central électif“ról tárgyaltak, mivelhogy az 1896-iki conferentia egy bizottságot küldött volt ki, hogy foglalkozzék e kérdéssel, mint a „Synode officiel“ kérdésével. De a szélső orthodox töredék teljesen ellenezte, hogy a conferentia ezt a kérdést tárgyalja elsőnek. Azzal fenyegette a többséget, mely azonnal meg akarta e kérdést oldani, hogy a gyűlést elhagyja. Heves vita után a többség a békesség okáért engedett a szélső orthodoxok kívánalmának, nehogy szakadás következzen. A szélső orthodoxok tehát ragaszkodtak a bordeaux-i „Synode officieux“ rendeletéhez.

Most, hogy tovább tanácskozhassanak, egy közös tért kellett találni, melyen a conferentia tagjai közt egyértelműség jöhetne létre. Ekkor a mérsékelt és szélső orthodoxok egyesülten azt ajánlták, hogy válasznak *egy bizottságot a protestánsoknak erkölcsi és társa-*